

מתווה מפורט פרק כא

הצעות ודגשים	דיבורי המתחיל ברש"י	תכנים מרכזיים ודגשים	פרק	נושא
<p>ויצאו זקניך ושפטיך לשים לב לגורמים השונים המעורבים בתהליך: "זקניך" בפסוק ב' אלו זקני הסנהדרין שמודדים ומאתרים את העיר הקרובה, "זקני העיר" (פסוקים ד, ו) עורכים את טקס עריפת העגלה בנחל בפני "הכהנים בני לוי", והכהנים הם אלו שמבקשים "כפר לעמך ישראל" (רש"י, פס' ז). צריך להדגיש כי האירוע שבו אדם מצא את מותו איננו "עובר לסדר היום", אלא הופך לאירוע ציבורי רב רושם שבו ההנהגה לוקחת אחריות ומתפללת לתיקון ולכפרה.</p>	<p>פס' ב: "ויצאו זקניך" אחריות הסנהדרין פס' ז: "ידינו לא שפכה" – אחריות הזקנים (לא פטרנוהו) והכהנים (בקשת כפרה)</p>	<p>א-ט : פרשת עגלה ערופה: כאשר נמצא חלל בשדה ללא "לא נודע מי הָקֵהוּ" יוצאים זקני הסנהדרין ומאתרים את העיר הקרובה; זקני העיר מקיימים את עריפת העגל בנחל "אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע" ואומרים דברי זיכוי בפני הכהנים והלויים</p>	<p>כא</p>	<p>עגלה ערופה (1)</p>
<p>פרשת אשת יפת תואר יכולה להילמד החל מהרובד של ההוראה המעשית, וכלה בהעמקה בסוגיות השקפתיות וחינוכית רחבות, שהן מעבר לרמת הלימוד המתאימה לכיתה ו. זו מצווה ייחודית, שאין ללמוד ממנה למקום אחר. רש"י למד מפשוטו של מקרא כי דעתה של התורה איננה נוחה מהמעשה של הלוחם, והיא מנסה להניא אותו מרצונו. אם כך, נשאלת השאלה הפשוטה: מדוע שלא תאסור עליו את הדבר? תשובת רש"י, בניסוחם של חז"ל (בבלי קידושין כא): "היא: "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור..". כלומר: זוהי מעין תחבולה לנצח את היצר, המצריכה היתר חריג ביותר בסיטואציה חריגה, בה טבע האדם</p>	<p>פס' י: "כי תצא למלחמה" העמדת הפרשה במלחמת רשות. פס' יא: "ולקחת לך לאשה" הסבר המושג "דיברה תורה כנגד יצר הרע"; כיצד גילתה תורה את דעתה שאינה נוחה מתוך סמיכות הפרשיות; "אבל אם נשאה סופו להיות שונאה...וסופו</p>	<p>י-יד: אשת יפת תאר – היתר הנישואין עם שבויית מלחמה במלחמת רשות דווקא, והחובות כלפיה (שמטרתן למתן ולעכב את הלוחם, על פי רש"י); "דיברה תורה כנגד יצר הרע".</p>		

המצוות				
	<p>כא (3)</p>	<p>טו-יז: דין ירושת הבכור – זכאות הבכור לחלק כפול בירושת האב במותו; אין האב יכול להעדיף בנים אחרים בירושה.</p> <p>יח-כא: בן סורר ומורה – דינו של בן סורר ומורה אשר הוריו מעידים עליו "איננו שומע בקולנו זולל וסובא"; [בגמרא בסנהדרין (עא.) מובאים תנאים רבים שכמעט ואינם מותירים אפשרות מעשית לקיומו של בן סורר ומורה: "אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין", "אינו חייב עד שיהיו אביו ואמו שווים בקומה ובמראה", ובברייתא מובא: "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות. ולמה נכתב? דרוש וקבל שכר"];</p>	<p>להוליד ממנה בן סורר ומורה", אפשר לדבר על השלכות המעשים של האדם. עברה גורת עברה וכדו'. פס' יא-יב: "ועשתה את צפרניה", "והסירה את שמלת שביה" מטרת הפעולות - שתתגנה בעיניו וימנע למלקחתה (אפשר להביא את דברי רש"י כחלק מביאור הפסוקים ולא לקראו מבפנים) פס' יח: "ויסרו אותו" לבן סורר תנאים מיוחדים ונדירים; בן סורר נהרג ע"ש סופו; ירדה תורה לסוף דעתו ואמרה: ימות זכאי ואל ימות חייב. פס' כג: "כי קללת" ביאור הנמשל על ידי פרטי המשל; הרעיון –</p>	<p>נוטה באופן קיצוני מרגילותו לבחור בטוב. התורה מובילה את האדם ב"מסלול מכשולים עוקף", ומגלה דעתה כי מצופה מהאדם להניח לרצונו. יש לזכור כי שדה הקרב הוא מקום עם נסיבות קיצוניות מאד וההתנהגות של רוב האנשים שונה מאד מהתנהגותם היום-יומית (ע' לקמן כג, י-יט). כמו כן בימי התורה מנהגי המנצחים בשדה הקרב היו אכזריים וקשים מאד מאד, ללא טיפת חמלה וכבוד למפסידים. התורה מחנכת את בני ישראל שתהיינה הנהגותיהם שונות בתכלית ממנהגי העמים במציאויות קיצוניות אלו.</p> <p>לאתר את השורש ב,כ,ר המופיע בפסוקים, והדגשת משמעות המילה "לבכר" (להעדיף את הבן שאינו בכור); לשאול את התלמידים מהו "משפט הבכורה"? מדוע נקבע כך?</p> <p>האהובה והשנואה בימי קדם כך היה דרכו של עולם, שלגבר אחד היו נשואות שתי נשים ואף יותר, ולכל אחת בנים משלה. המושגים "אהובה" ו"שנואה" יכולים להתפרש אפוא גם כאשר אשה אחת אהובה יותר והשניה פחות, כלומר שנואה ביחס אליה. חז"ל כבר עמדו על כך שלא טוב לעשות כך, ולפני 1000 שנה תיקן רבינו גרשם מאור הגולה אשר היה ראש ישיבת מגנצא שבאשכנז (כיום גרמניה) את ה"חרם" האוסר לישא שתי נשים.</p> <p>בן סורר ומורה היא פרשה מיוחדת ורחוקה ואין לה ביטוי מעשי בהתנהגות של אנשים מן היישוב, כדברי רבותינו: "לא היה ולא עתיד להיות". עדיין, היא מלמדת עד כמה חשובה ובסיסית מצוות כיבוד הורים, ומה המשמעות של פריקת כל עול ורסן של אותו בן סורר עד ש"נדון על שם סופו". אפשר להביא</p>

המצוות	<p>כב-כג: איסור הלנת מת: גם במקרה שאדם חטא ונתלה, אסור להלין את גופתו, אלא: "קבור תקברנו ביזם ההוא", והנימוק: "כי קללת אלהים תלוי" וברש"י – "זלזולו של מלך הוא זה".</p>	<p>האדם נברא בצלם אלקים, אשר איננו מתבטל על ידי מעשיו, ועל כן חובה לשמור על כבודו.</p>	<p>כדוגמה את דמותו הנוראה של אבשלום, הטיפוס המקראי המזכיר את מאפייניו של "בן סורר ומורה".</p> <p>איסור הלנת מת במשנה (סנהדרין פ"ו משנה ה) מבואר שהאיסור נוגע לכל מת. המשנה שם גם מדגישה את אהבת הקב"ה לבריותיו ואת מעלת האדם באשר הוא אדם, אף כאשר חוטא ונענש: "אמר רבי מאיר: בשעה שאדם מצטער, שכינה מה אומרת? כפי: קלני מראשי, קלני מזרועי (כביכול כבדים ודואבים ראשה וזרועה של שכינה, שמצטערת בצער האדם!) אם כן המקום מצטער על דמם של רשעים שנשפך, קל וחמר על דמן של צדיקים! ולא זו בלבד אלא כל המלין את מתו עובר בלא תעשה"</p> <p>עם זאת, אין איסור כאשר השיהוי הוא לצורך המת (כגון: להכין תכריכים, להמתין למלווים שיבואו ללוויה), ואולם, מיוחדת היא העיר ירושלים, ומנהגה הוא שאין מלינים בה את המת כלל וקוברים בה אף בשעות מאוחרות בלילה כדי שלא לדחות את הקבורה למחרת.</p> <p>חידת התמצאות מי בתנ"ך קיים חוק זה? (יהושע, פרקים ח, י במלך העי ומלכי הדרום, ובאופן אחר - אנשי יבש גלעד באו ולקחו את גופותיהם של שאול ובניו מחומת בית שן והביאום לקבורה, כדי למנוע את ביזיונם (שמ"א לא)</p> <p>"כי..כי..כי" בפסוקים כב-כג מופיעה המילה "כי" בשלשה מובנים שונים: 1. המקרה: "וכי" = <u>כאשר</u> יהיה באיש חטא משפט מוות 2. הדין: "לא תלין נבלתו</p>

<p>על העץ, "כי"=<u>אלא</u> קבור תקברנו ביום ההוא" 3. הנימוק: "כי"=<u>משום ש</u> "קללת א-להים תלוי ואין זה כבוד צלם א-לקיים.</p>				
---	--	--	--	--